

Andreja Kljajič, prof.

andreja.kljajic@guest.arnes.si

Osnovna škola Janka Glazerja Ruše

SAMOPROCJENA U PRVOM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

Sažetak

U prilogu ćemo raspravljati o ulozi učitelja u prvom razredu osnovne škole koji oblikuje pozitivnu radnu okolinu (ambijent), koja potiče učenike za rad i uči jih samoprocjene. Učitelj koji poučava u prvom razredu osnovne škole postavljen je pred nove izazove, jer mora upoznati učenike i tome skladno planirati odgojno-obrazovni rad kot svih predmeta. Pravila ukazuju na to da je vrlo bitno u kakvom radnom okruženju žive djeca prije polazka u osnovnu školu i kako ono utječe na njihov razvoj. U razredu tako mora učitelj uspostaviti takve uvjete u kojima će zadovoljiti primarne djetetove potrebe, koje utječu na to kako će se dijete osjećati u školi. Za kvalitetan rad u razredu treba uspostaviti dobru komunikaciju između učenika, učitelja i roditelja. Za uspješan rad moraju biti učenici unutarnje motivirani, moraju preuzimati odgovornost za svoje postupke, moraju se znati dogovarati in samoprocjenjivati svoj rad i ponašanje. Kako to počinjemo razvijati već kot šest godina starog djeteta i pored toga biti još uspješan, opisujemo u tom prilogu.

Ključne riječi: prvi razred osnovne škole, samoprocjena, radni okoliš, kvalitetan rad

SELF-JUDGEMENT IN THE FIRST GRADE OF PRIMARY SCHOOL

This paper discusses the role of a teacher in the first grade of primary school, and how s/he shapes positive learning environment which stimulates pupils to work, and at the same time teaches them self-judgement. A first grade teacher faces new challenges since s/he needs to get to know to the pupils and plan educational process for all subjects correspondingly. Rules show that it is important what kind of environment child lives in before school entry and how teachers can influence his/her development. In the classroom the teacher needs to maintain circumstances in which child's basic needs which influence his/her well-being at school are met. In order to ensure quality work in classroom, it is important to provide communication among pupils, a teacher and parents, moreover, pupils have to be inwardly motivated for the

work, they have to know to assume responsibility for their acts, have the knowledge to settle agreements and judge their work and actions. How to start developing these qualities already in 6-year-old pupils and be successful in it at the same time is presented in the present paper.

Key words: first grade of primary school, self-jud

SAMOPROCJENA U PRVOM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

1. UVOD

Današnjem društvu je potreban visoko obrazovan učitelj koji priprema i obrazuje učenike da kritično razmišljaju, potiče kreaativnost i maštu i uzima u obzir ključne kompetencije za cjeloživotno učenje.

Misija svakog nastavnika je razvijati i poticati razvoj u djeteta, njegove sposobnosti, sklonosti i interese. Pri tome igra važnu ulogu okruženje u kojem djeca žive, rastu i se razvijaju. Vrijeme od rođenja do školske dobi djeca provode u različitim okruženjima. Kao što navode (Gerlovič i Gregorač) se djeca ravnaju različito, jedni brže, drugi sporije, a neki i zaostaju. Psiholozi upozoravaju i na razlike među učenicima, koje se izvane i ne primjećuju. To su razlike u individualnim sposobnostima u različitim kognitivnim stilovima, međuosobnim i unutrašnjim razlikama (Razdevšek, Pučko, 1999). Rana iskustva, znanja i vještine, koja djeca stječu prije početka formalnog obrazovanja imaju značajan utjecaj na kasniji razvoj djeteta u školi (Fabes, Martin, Hanish, Anders in Madden-Derdich, 2003, u Marjanovič, Umek, Fekonja i Bajc, 2006).

2. ULAZ DJECE U ŠKOLU I ULOGA UČITELJA U PRVOM RAZREDU

Za djecu i njihove roditelje je prijelaz iz bezbrižnog predškolskog razdoblja u školu velika prekretnica u životu. Djeca posjeduju različito predznanje, navike i osobine, jer dolaze iz različitih društveno-ekonomskih sredina. Učiteljica je u prvom razredu suočena sa novim izazovima, jer mora upoznati učenike i sukladno tome planirati odgojno-obrazovni rad. Uspostaviti mora poticajno i prijazno okruženje za učenje.

Prema Glasseru, 1998 postoji šest uvjeta za kvalitetan rad u školi, koje bi nastavnici trebali koristiti pri nastavi:

1. Kvalitetan rad je moguć jedino tada, kada učitelji stvore pozitivno i poticajno okruženje;

2. Kvalitetan rad mora biti koristan i upotrebljiv u svakodnevnom životu;
3. Učenike treba poticati da daju od sebe najbolje što mogu;
4. Učitelj mora naučiti učenike, kako procijeniti svoj rad i poboljšati ga.
5. Težak rad uvijek pomaže dobrobiti učenika. Kada neki posao dobro završe se dobro osjećaju i učitelji i roditelji.
6. Kvalitetan rad nije nikada destruktivan, razoran. Učenike moramo odgajati u tom smjeru da vjeruju učiteljima.

Danas se od učitelja zahtijeva, da posjeduju druge vještine, njihova uloga se je promijenila. Nastava nije više prenos nego vodstvo, smjer. U ovom trenutku moraju učitelji prevladati stare uzorce, što zahtijeva vrijeme. Uvodjenje tih promjena igra važnu ulogu za pojedinog učitelja i za ustanovu, jer potiče sudjelovanje, ciljno planiranje, istraživanje vlastite prakse i na takav način ubrzava osobni i profesionalni razvoj kod pojedinaca (Novak, 2005). Uloga učitelja se mora prilagodjena modernom načinu poučavanja postati učitelj glumac, provokator, slušatelj, organizator, učenik, psiholog i lista ide dalje (Dražumerič, 2003). Suvremeni učitelj, koji predaje u prvom razredu mora poznavati razvojne karakteristike učenika u tej dobi i uzeti u obzir tri osnovna područja učenikove osobnosti, to su kognitivnu, afektivnu i psihomotornu. Jedino na takav način može kod svakog učenika dostići, da on postiže najviše ciljeve, skladno sa njegovim individualnim sposobnostima.

2.1 Uloga tandema učiteljice i odgojiteljice u prvom razredu

Uz uvođenje devetogodišnjem obrazovanja u Sloveniji je u prvom razredu dio dneva prisutna pored učiteljice i vaspitačica ili neki drugi pedagoški radnik. Iako je njena prisutnost ograničena na dva ili tri školska časa, možemo govoriti o velikoj promjeni u poređenju sa prijašnjim individualnim radom učitelja. Vaspitačica i učiteljica se moraju jednakopravno uključiti u pedagoški rad i među njima mora postojati autonoman odnos, jer je to preduvjet za kvalitetnu nastavu. Kao što je napisal (Glasser, 1998) djeci se mora posvetiti puno pažnje, ako hoćemo da ona sama ocjenjuju svoj rad, ponavljaju proces i time dostižu veći kvalitet. Ako učiteljica nema asistenta u razredu dolazi do toga da se djeca dosađuju, gube interes za rad i to se odraža u kvalitetu, taj pomak će se usporiti ili zaustaviti.

Zbog toga je stručni tandem između učiteljice i vaspitačice u prvom razredu bitan, jer utječe na organizaciju i kvalitet rada i komunikaciju. Tako učenje na pozitivnom primjeru je važno za kvalitet škole i širi se na ostale sudionike, a to su učenici i roditelji.

2.2 Uspostavljanje pozitivnoga i poticajnoga okruženja u razredu

U prvi razred dolaze djeca koja su predškolski period preživjela u različitim okruženjima.

Djeca se od rođenja nadalje uče spontano kroz različite aktivnosti i igru. Učni proces prati pojedinca u svim fazama njegovog života i u međusebojnim odnosima i iz iskustva (Blažič i Starc, 2006). Iz toga zaključujemo, da ima predškolski period i aktivnosti u koje je uključen utjecaj na njegov razvoj u prvom razredu. U prvom razredu je veoma bitna uloga učiteljice, koja mora djelovati pozitivno i optimistično. Učiteljica mora sa učenicima razvijati takve odnose, koji bi razvoj djeteta njegovali i bodrili, a ne obratno. Učiteljica mora biti svjesna da ima pred sobom grupu mladih ljudi, koja su veoma osjetljiva na sve ono što se oko njih dešava, ona utječe na njih sa svojom ličnošću, pokretima, vanjskim izgledom i riječima.

Djeca u prvom razredu se moraju najprije osjećati sigurno u razredu, na to utječe mnogo faktora. Učiteljica mora znati sa njima razgovarati i kao što navaja (Glasser, 1994) mora upotrebljavati način vođenja nastave bez prisile. Temelji ovakvog načina vođenja nastave su ubjeđivanje i rješavanje problema. Učiteljica mora uspostaviti takvu klimu koja omogućava da se zadovolje fiziološke i psihične potrebe učenika. To su potrebe za opstanak, moć, ljubav, zabavu i slobodu. Svaki učenik mora imati osjećaj važnosti i da je ljubljen, da je učenje zabavan proces i da sami znaju odlučivati. U kvalitetnoj školi mora učiteljica djelovati na takav način da ih učenici prihvaćaju u svoj svijet kvalitete. Svijet kvalitete razumijemo kao slike koji sadrže naše percepcije o ljudima, stvarima i situacijama koje nam uzrokuju zadovoljstvo. Najbitnije slike u kvalitetnom svijetu su slike ljudi. Slušati moraju želje djece i pokazati za njih razumijevanje.

Za kvalitetan rad u razredu se mora učiteljica veoma brzo naučiti i teoriju izbora. To je korisno znanje koje omogućava učenicima izvajati kontrolu u vlastitom životu. Bitno je da djeca razumiju da jedino oni sami mogu sebe kontrolirati (Glasser, 1998).

U nastavku ćemo opisati konkretne primjere kako može učiteljica već u prvom razredu osnovne škole naučiti učenike samoprocjene i koje elemente Glasserove teorije izbora upotrebljava da stvori pozitivni i poticajni učni okoliš.

3. NASTAVA U PRVOM RAZREDU JE USMJERENA U TEORIJU IZBORA

Moto naše škole je da učenike uz pomoć njihovih roditelja odgajamo i obrazujemo za cjeloživotno učenje, suradnju i harmoniju u zajednici i samostalnost i odgovornost (LDN 2013).

Učenici u školi, pogotovo u početku prvog razreda zahtijevaju puno razgovora, vodstva i upravljanja bez prisile. Jedan od mojih glavnih prioriteta je planiranje rada u timu, poučavanje i vrednovanje rada. Zajedno sa učenicima se dogovaramo o pravilima, koje predstavimo i roditeljima. U uvodnom razdoblju veliko vremena posvećamo međuljudskim odnosima u razredu, kulturnom izražavanju i pozdravljanju. Učenike navikavam na važne vrijednosti u životu kroz vlastiti primjer, dosljednost i strpljivost. Kroz igru uloga ih navikavam na to da se znaju kontrolirati i na taj način jačaju prijateljske odnose u razredu. Formiranje pozitivne klime je u prvom razredu veoma bitno. Budući da predznanje učenika varira, učni rad diferenciram i prilagođavam posamezniku. Poseban naglasak dajem na preciznost i estetsko oblikovanje u svim predmetima. Roditelje pozivamo da sudjeluju na taj način da nam prikažu svoju profesiju, posao ili neku drugu atrakciju. Kada učenike dovoljno upoznam počinjem uvoditi u nastavu različite moderne metode (učenje sa suradnjom, šest kapa razmišljanja), sa kojima kod učenika razvijamo i potičemo konstruktivnu nastavu i učimo ih razmišljati.

Moj cilj je također da dobro sudjelujem sa roditeljima, da učenike unutrašnje motiviram za rad, da u razredu razvijem osjećaj pripadnosti i da dostignu očekivane rezultate na kraju školske godine. Nastavnici koriste za postizanje ciljeva različite metode i oblike učenja, svoje učne stilove, koji potiču učenike da budu aktivni, da se dobro osjećaju i pritom zadovoljavaju svoje potrebe.

3.1 Razredni dogovori i obećanja

Već u prvom tjednu nastave sa učenicima razgovaramo o tome, šta se smije raditi i šta ne. Skupa sa vaspitačicom pripremimo sličice na kojima so prikazane različite situacije, koje učenici i odglume kroz igru uloga (pomoć školskom drugu, pozdrav, slušanje, uljudno obraćanje, poštivanje, ...). Ove slučaje nato prebacimo na konkretne učenike i rad u razredu. Razgovaramo o tome kako bi se oni osjećali, ako im ne bi niko htjeo posuditi gumice, ako bi se sa nekim sudario i tako dalje. Poslije razgovora koji potiče u krugu zaključujemo da su za dobre odnose u razredu bitni dogovori i da se ih držimo. Nato učenike razdijelim u manje

grupe u kojima razmišljaju o dogovorima i o tome koje bi morali prihvatiti u razredu, da bi nam bilo ljepše. Izaberemo par prijedloga. Saznanimo ih sa tim da je veoma bitno da znaju, da sami izabiraju pravila za svoj razred. Izaberemo i odlučimo se za šest razrednih dogovora koje učenici i nacrtaju. Crtaju zato što na početku prvog razreda ne znaju pisati. Razredni dogovori su sljedeći: hodamo polako, svi smo prijatelji, pospremamo jedan iza drugog, slušamo jedan drugog, kulturno jedemo i govorimo tiho. Razgovaramo i o tome koje su to prijazne riječi, odlučimo da su to: hvala, molim, oprostite mi, dobar dan, doviđenja. Dogovore učenici nalijepe u sveske, u koje se podpišemo svi: učenik, učiteljica i vaspitačica i roditelji. O dogovorima obavijestimo roditelje i na prvom roditeljskom sastanku.

Dan počinjemo sa pozdravom i sa pogledom na datum na kalendaru, kojeg napišemo na tablu. Razgovor nastavljamo sjedeći u krugu na malim jastucima. Zatim ponovimo obećanja napisana na tabli, obično tako da ih jedan učenik izgovara, a drugi ponavljaju za njim. Dogovori su: slušaću učiteljicu, ustajem i pozdravljam, radim tiho, strpljiv i prijazan sam do svoji drugova u razredu. Učenici imaju mogućnost da sa razredom podijele neki događaj koji žele. Poslije toga skupa pogledamo raspored časova i planiramo šta ćemo taj dan raditi. Naša komunikacija u jutarnjim satima je izuzetno važna, jer učenike unutarne motiviram za daljni rad i dovodim ih u stanje očekivanja i dobre volje.

Slika 1: Razredni dogovori

3.2 Samoprocjena kod šestogodišnjaka

Budući da su u razredu učenici koji imaju različite potrebe, koji su individualisti i različito socialno zreli, među njima dolazi do sukoba i problema u ponašanju. Kada se učenici počinju žaliti jedan na drugoga im prvo kažemo da razmisle, da li su se držali dogovora, neka se pokušaju dogovoriti, naći rješenje, izviniti se jedan drugome. Ako to ne uspije, produžujemo sa razgovorima u dvojicama ili u manjim grupama i problem precizno analiziramo na taj način, da svako djete ispriča svoju priču. Razgovore završavamo tako da pitamo kako su se osjećali, što su željeli i da li bi se u budućnosti drugačije ponašali. Trudimo se da učenici sami dolaze do toga, da ugotove koje ponašanje moraju izabrati da dostignu ono što žele. Pri tome je potrebna velika mjera upornosti i dosljednosti i ponavljanja dogovora. Da bi naučila učenike u prvom razredu samoprocjene ponašanja i sedam navika (Glasser, 1994), sam iz toga razloga uvela na kraju nastave samoocjenjivanje. Učenici točno znaju koje dogovore moraju uzimati u obzir i koje su posljedice ako ih se ignorira. Kako bi se izbjegli posljedicam moraju sami razmišljati, znati se obvladati i na kraju nastave se sami ocjeniti. Svaki dan na kraju nastave odvojimo deset minuta vremena da svaki učenik sam presudi šta će nacrtati u svesku.

Složili smo se da su to lica, koja su vesela, srednje vesela i žalosna. Učenici to veoma jednostavno nacrtaju sa olovkom. Učenici su prema sebi veoma kritični, ponekad se moja i njihova ocjena ne sklada, jer oni sami sebe veoma strogo ocjenjuju. Uvijek razgovaramo i o tome, da li mogli stvari drugačije napraviti, bolje, jer to mogu. Učenike sa vaspitačicom uvijek potičemo i motiviramo da budu prijazni, poslušni i primjer drugima. Sami sebe moraju kontrolirati i truditi se da rade dobro. Roditelji nam pri tome puno pomažu, jer učenici kući pričaju o problemima, analiziraju svoje ponašanje skupa sa roditeljima, posebno na dan, kada u sveski nije nacrtano veselo lice. Takav način, kada djeca sama odlučuju o svome ponašanju, kada sama usmjeravaju svoj život je veoma korisan. U učionici vlada pozitivna klima, učenici su tolerantniji jedni prema drugima, dogovaraju se i podsjećaju jedni druge na dogovore, vjeruju jedni drugima. Uvijek postoje iznimke, učenici kojima treba više vremena da znaju kontrolirati svoje ponašanje, koji se žele isticati na ovaj ili onaj način. Tim učenicima posvećamo više vremena, sa njima razgovaramo o tome šta žele, šta se im sviđa u školi i šta ne, u potrazi smo za zajedničkim rješenjima, u to uključujemo i roditelje i na taj način pokušavamo ukloniti uzrok lošeg ponašanja.

4. ZAKLJUČAK

Nakon nekoliko mjeseci ustrajnog dogovaranja i poticanja u prvom razredu smo dostigli da je bilo u razredu veoma malo konfliktnih situacija, koje su se pojavljale samo u produženom boravku i prilikom drugih aktivnosti u nastavi. Budući da su među učenicima vladali prijazni odnosi sam u obrazovni proces uključivala suvremene metode poučavanja, učenici su radili u parovima i u suradničkim skupinama. Svoj rad su znali procijeniti, govoriti o svojim osjećajima i dati prijedloge o tome, što bi se moglo promijeniti. Na kraju školske godine su učenici već znali pisati velika slova abecede i svoje osjećaje i očekivanja su znali i napisati (priloga 1). Njihove zapisane misli će me voditi u drugom razredu, jer ću im tada opet predavati. Na kraju sam za svakog učenika napisala par pozitivnih riječi u pohvalu (priloga 2). Zadovoljan učenik znači i zadovoljna učiteljica, a posredno i roditelji. Ako su roditelji zadovoljni sa učiteljicom i vodstvom škole to znači, da u školi vlada sudjelovanje, dobri međuljudski odnosi i kvalitetan rad.

»Kvalitetna škola je škola u kojoj nema prisile, u kojoj učiteljice i učenici zadovoljavaju svoje potrebe« (Glasser, 1994).

5. LITERATURA

- Blažič, M., Starc, J., (2006). Učenje za znanje. Pedagoška obzorja, 21, št. 1, str. 20–33.
- Dražumerič, N. (2003). Konstruktivizem v praksi. V: Konstruktivizem v šoli in izobraževanje učiteljev, povzetki prispevkov. Ljubljana. CPI Filozofske fakultete in Slovensko društvo pedagogov, (87 – 89).
- Gerlovič, A., Gregorač, I. (1976). Likovni pouk otrok. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Glasser, W. (1998). Učitelj v dobri šoli. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- Glasser, W. (1994). Dobra šola. Vodenje učencev brez prisile. Radovljica: Regionalni izobraževalni center.
- Glasser, W. (2007). Nova psihologija osebne svobode: teorija izbire. Pridobljeno, dne 4. 7. 2014. <http://www.wglasser.com/index.php>.
- Letni delovni načrt Osnovne šole Janka Glazerja Ruše. (2013/2014). Pridobljeno, dne 5. 7. 2014. http://www.glazer.si/doc/svet_starsev/ldn_2013_14.pdf.
- Marjanovič Umek, L., Fekonja, U. in Bajc, K. (2006). Dejavniki otrokove pripravljenosti za šolo. Psihološka obzorja, 15, št. 2, str. 31–51.

Novak, M. (2005). Vloga učitelja v devetletni osnovni šoli. Nova Gorica: Založba Educa.

Razdevšek, Pučko,C. (1999). Psihološka utemeljitev opisnega ocenjevanja znanja v prvem obdobju devetletke. Psihološka obzorja, 8, št. 4, str. 37–43.

Skalar, M. (1996). Razvojna psihologija. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

PRILOGE

Priloga 1 RAZREDNA POHVALA

Priloga 2 MOJA RAZMIŠLJANJA

Osnovna šola Janka Glazerja Ruše

PREJME

POHVALO

ZA

Učiteljica:

Andreja Kljajič

Vzgojiteljica:

Jana Terbuc

Ruše, 24. 6. 2014

MOJA RAZMIŠLJANJA

ALI SEM ZADOVOLJEN S TEM KAR NAREDIM V ŠOLI?

ALI SEM DOVOLJ PRIJAZEN DO SOŠOLCEV, UČITELJIC?

KAJ BI LAHKO BILO BOLJŠE?

KAKŠNI SO MOJI CILJI V DRUGEM RAZREDU?

KAKO IN S ČIM BOM TE CILJE URESNIČEVAL?